

Bijlage 1   Reactie op de 65 aanbevelingen

Uit de antwoorden op de diverse aanbevelingen blijkt dat aan veel van de aanbevelingen reeds voldaan is. Het betreft dan ofwel voorzieningen waar asielzoekers en hun kinderen op basis van bestaand beleid of wet- en regelgeving recht hebben (bijvoorbeeld medische zorg), ofwel gevolgen van gewijzigd beleid (bijvoorbeeld de nieuwe asielprocedure en het programma Asiel die een kortere procedure tot gevolg hebben). De opvang in Nederland is, op basis van bestaande wet- en regelgeving, van een goed niveau en voldoet aan Europese en internationale normen. In diverse aanbevelingen wordt gevraagd om aan kinderen in de opvang extra voorzieningen te bieden. Voor deze "extra's" wordt, zoals uit de beantwoording blijkt, met name gebruik gemaakt van Europese financiering dan wel initiatieven en ondersteuning vanuit maatschappelijke organisaties. Zo wordt in de beantwoording verwezen naar het project 'Kind in de Opvang'. Dit betreft een uit het Europees Vluchtelingenfonds gefinancierd project dat gestart is in 2010 en doorloopt tot medio 2012. Met behulp van deze financiering worden diverse aanbevelingen uitgevoerd. Daarnaast zijn er maatschappelijke initiatieven, zoals het ANWB-fietsenplan.

Om te beginnen

1. Uitgaan van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en de Europese opvangnormen. Zorg dat de situatie van kinderen in asielzoekerscentra in ieder geval voldoet aan deze minimumnormen.

In Nederland wordt uiteraard het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind gerespecteerd en nageleefd en vormen de Europese opvangnormen de basis voor de opvangvoorzieningen.

Voor kinderen in de opvang is speciale aandacht, zij worden gezien en behandeld als kwetsbare groep in de opvang, die als zodanig ook extra aandacht verdient. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Ouders en/of verzorgers van het kind zijn de eerstverantwoordelijken;
2. Het belang van het kind vormt altijd een overweging bij het nemen van beslissingen betreffende kinderen in de opvang;
3. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) draagt zorg voor het creëren van een veilige omgeving;
4. Het COA draagt zorg voor een omgeving waarin het kind zich kan ontwikkelen.

In alle reacties op de onderstaande aanbevelingen wordt aangegeven op welke manier dit in de praktijk is uitgewerkt.

2. Erken de bijzondere positie van kinderen in asielzoekerscentra. Schep voorwaarden om te zorgen dat de spanningen die inherent zijn aan de positie van deze kinderen, niet vergroot worden door hun situatie.

Kinderen krijgen bijzondere aandacht in de asielzoekerscentra. Binnen het brede project 'Kind in de Opvang' wordt nadrukkelijk vorm gegeven aan dit principe, door het handelen van de medewerker altijd te laten focussen op de bijzondere positie van kinderen.

Dit uit zich onder meer in:

- voorlichting op maat aan ouders en kinderen;
- het zorgdragen voor veiligheid en;
- het bevorderen van participatie en inspraak door kinderen met behulp van EVF-gefinancierde projecten in samenwerking met Stichting "de Vrolijkheid".

(Zie ook de reactie op aanbeveling 3).

3. Formuleer een missie in de opvang en beschrijf daarin wat beschouwd wordt als 'het Belang' van het kind.

Sinds eind 2010 hanteert het COA de volgende uitgangspunten met betrekking tot kinderen in de opvang (als nadere uitwerking van het EVF-gefinancierde project 'Kind in de Opvang'):

Uitgangspunten

Het COA werkt voortdurend aan een situatie:

- waarin kinderen zich veilig voelen op het azc waar zij wonen;
- waar voor alle kinderen veilige en goed onderhouden speelvoorzieningen zijn;

- waarin de op de centra aanwezige pc's met internetaansluiting na schooltijd zoveel mogelijk ter beschikking van de kinderen staan;
- waar kinderen worden gestimuleerd om actief mee te werken aan het veilig en leefbaar krijgen én houden van de locatie;
- waar activiteiten plaatsvinden, die de ontwikkeling van het kind ondersteunen en stimuleren;
- waar actief met organisaties wordt samengewerkt om het belang van het kind te waarborgen;
- waar ouders worden ondersteund bij en aangesproken op hun verantwoordelijkheid als ouder en opvoeder;
- waar regelmatig contact met het kind is;
- waar kinderen op een rustige plek hun huiswerk kunnen maken, daarbij indien mogelijk ondersteund door bekwame vrijwilligers.

Hiermee is de positie van het kind in het uitvoeringsbeleid van het COA goed verankerd.

4. Train personeel in de kinderrechtsvisie.

In de werkgroep 'Kind in het azc', waarin ook Unicef vertegenwoordigd is, wordt overleg gevoerd over een voorstel met betrekking tot verdere deskundigheidsbevordering van COA-medewerkers. Uitgangspunt is dat de COA medewerker op locatie een "generalistische" medewerker is; hij/zij dient van vele markten thuis te zijn - de COA medewerker op locatie is niet per definitie agogisch geschoold.

5. Omschrijf de verantwoordelijkheden van iedere ketenpartner en maak duidelijk wat onder opvang valt.

Op basis van de Wet 'Centraal Orgaan opvang asielzoekers' is het COA belast met de materiële en immateriële opvang van asielzoekers. Andere partners in de vreemdelingenketen hebben in beginsel geen opdracht met betrekking tot de opvang van asielzoekers. Uiteraard is wel voor iedere ketenpartner duidelijk op welke manier zij verantwoordelijkheid dragen voor asielzoekers en de bijzondere positie van kinderen daarin.

6. Stel een toezichthouder aan die waarborgt dat de opvang kwalitatief goed en 'kinderrechtenproof' is.

Ik acht het aanstellen van een toezichthouder niet aan de orde, omdat er al voldoende toezicht is op het COA –en op de verantwoordelijkheid voor kinderen in de opvang. Naast de Raad van Toezicht COA fungeert het ministerie van Binnenlandse Zaken (Directoraat-Generaal Vreemdelingenzaken) als toezichthouder op het COA. Voorts hebben reguliere instanties, zoals de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie voor de Gezondheidszorg, hierin een taak. Diverse belangenorganisaties spelen een rol, zoals sinds kort de speciale Kinderombudsman.

Beperk de duur van opvang

7. Verkort de duur van de asielprocedure en daarmee de duur van het verblijf in de opvang.

- **Stel een limiet aan het verblijf van kinderen in asielzoekerscentra.**
- **Geef gezinnen na vijf jaar een status.**

Mijn beleid is erop gericht om de duur van de asielprocedure en daarmee de duur van het verblijf in de opvang zo kort mogelijk te houden. Hiertoe heb ik uw Kamer mijn beleidsvisie over de stroomlijning van toelatingsprocedures doen toekomen. Het stellen van een limiet aan de duur van het verblijf in een opvanglocatie acht ik niet werkbaar. Indien gezinnen met kinderen niet meewerken aan het vertrek uit Nederland kan dit ertoe leiden dat zij langdurig in een opvanglocatie verblijven, mede nu als gevolg van een uitspraak van het Gerechtshof Den Haag inzake 'Onderdak van gezinnen met minderjarige kinderen' moet worden gecontinueerd. Ik zie geen aanleiding om gezinnen na vijf jaar automatisch een status te verlenen. Zie hiertoe tevens mijn reactie op de motie van de leden Spekman en Anker (TK 2010-2011, 19637, nr. 1379).

8. Ga bij de inrichting van de opvang uit van een langdurig verblijf.

Ik kan en wil niet uitgaan van een langdurig verblijf voor asielzoekers. Ik zet deze kabinetsperiode sterk in op een verkorting van de asielprocedure, waarin eerder duidelijk wordt gemaakt of er grond is voor verblijf en waarin stapeling van procedures wordt voorkomen.

Ik ben van mening dat aan een asielzoeker snel duidelijkheid moet worden geboden over zijn toekomst. Als een asielaanvraag wordt afgewezen, dan moet het perspectief van de vreemdeling gericht zijn op terugkeer. Indien een asielaanvraag tot een inwilliging leidt, dan zet ik in op zo snel mogelijke uitplaatsing naar gemeenten.

In geen geval wil ik inzetten op een langdurig verblijf in de opvang.

Vergroot de continuïteit

9. Zorg voor een zo groot mogelijke continuïteit in het leven van kinderen en gezinnen.

Sinds 1 juli 2010 is de opvang van asielzoekers zo geregeld dat zij tijdens het grootste deel van de procedure op dezelfde locatie kunnen verblijven. Het COA heeft echter te maken met bestuurlijke afspraken waardoor er soms locaties sluiten. Daarnaast komt het incidenteel voor dat asielzoekers - vanwege onaangepast gedrag - naar een andere locatie verhuizen.

10. Koppel de procedure los van de opvang zodat verhuizingen in verband daarmee niet meer nodig zijn.

Zie ook de reactie bij aanbeveling nr.9; bij de aanvang, en eventueel het einde van de verblijfsperiode, in de opvang zijn specifieke locaties ingericht (Aanmeldcentrum, Centrale ontvangstlocatie, Proces opvanglocatie en eventueel vrijheidsbeperkende locatie voor uitgeprocedeerde asielzoekers). Deze keus is het directe gevolg van de nieuwe asielprocedure. Zoals uit het antwoord op aanbeveling 9 blijkt, leidt de nieuwe asielprocedure ertoe dat asielzoekers na plaatsing vanuit de Proces opvanglocatie zoveel mogelijk op één locatie verblijven.

11. Beperk verhuizingen van kinderen in de schoolgaande leeftijd tot maximaal één maal, onder zeer strenge voorwaarden.

Zie ook de reactie op de aanbeveling 9 en 10. Het is overigens reeds staand beleid om het aantal verhuizingen te minimaliseren en, als er onverhoopt toch verhuizingen moeten plaatsvinden, deze tijdens de schoolvakanties te laten plaatsvinden.

Verbeter de informatievoorziening

12. Informeer kinderen en ouders op een adequate manier over hun situatie en (on)mogelijkheden.

a. Vergroot de toegang tot informatie voor kinderen, onder meer door toegang tot internet (zie aanbevelingen onderwijs).

b. Maak een COA-informatiegids voor kinderen, met daarin onder meer: wie is wat in het azc, wat zijn je rechten, wat kun je doen in het azc, wat kun je doen in (de omgeving van) dit specifieke azc.

c. Ontwerp een website 'Kind in azc', voor het onderhouden van contacten met kinderen in andere azc's, voor informatie over de regelgeving en voor informatie over de (recreatie- en sport)mogelijkheden in en rond ieder azc.

In het project "Kind in de Opvang" wordt geïnvesteerd in de informatievoorziening aan kinderen, bijvoorbeeld door de voorlichting meer af te stemmen op het begripsvermogen van kinderen. Tegelijkertijd geldt dat de voorlichting van de overheid zich primair richt op de ouders. De ouders zijn primair verantwoordelijk voor het informeren van hun kinderen. Tevens vormt informatievoorziening onderwerp van gesprek tussen COA en werkgroep 'Kind in het azc' (als EVF-project).

13. Neem op alle onderwerpen verantwoordelijkheid voor een benadering van kinderen in azc's die 'kinderrechtenproof' is. Ga daarbij uit van het belang van het kind en niet van de eigen (deel)verantwoordelijkheid.

Zoals gezegd, wordt in Nederland het Verdrag voor de Rechten van het Kind gerespecteerd en nageleefd. De benadering van kinderen op de vele onderwerpen die spelen in de opvang is daarom "kinderrechtenproof".

Met het EVF-gefinancierde project 'Kind in de Opvang' wordt hier nog extra invulling aan gegeven. Het project heeft tot doel dat de COA-medewerkers weten op welke manier zij het beste rekening kunnen houden met de specifieke positie van het kind (zie ook aanbevelingen 1 t/m 3). Het COA is verder betrokken bij de werkgroep waarin diverse NGO's regelmatig overleggen over de voortgang op de diverse aanbevelingen uit het Unicef-rapport.

Ondersteun het gezin bij de opvoeding

14. Ga uit van ouders als de opvoeders.

Uitgangspunt in de opvang is dat ouders eerstverantwoordelijk zijn voor de opvoeding. Voor de situaties waarbij de ouders hulp nodig hebben beziet het COA, mede op basis van ervaringen opgedaan met een project in AZC Nijmegen, welke mogelijkheden er zijn om opvoedingsondersteuning te bieden. Het gaat dan om ondersteuning in de vorm van voorlichting, zonder daarbij in de rol te stappen van de daarvoor verantwoordelijke instanties. Hier is immers een taak weggelegd voor reguliere aanbieders van opvoedingsondersteuning.

15. Schep voorwaarden waardoor ouders hun opvoedingstaak kunnen (blijven) uitoefenen en een stabiel gezinsleven kunnen hebben.

- 1. Respecteer de rol van ouders als opvoeders, door hen als eerste aan te spreken als de kinderen opvoedkundige correcties behoeven.**
- 2. Geef alle ouders de mogelijkheid om de Nederlandse taal te leren.**
- 3. Bied gezinnen een zelfstandige woonruimte met eigen voorzieningen en de mogelijkheid zelf te koken (zie aanbevelingen wonen).**
- 4. Schep mogelijkheden voor naschoolse opvang en een crèche voor jonge kinderen met professionele begeleiding. Geef ouders een rol in vrijwillige taken bij deze opvang.**
- 5. Breng ouders in beweging via kunst, sport of muziek.**
- 6. Verbied kinderen in te schakelen als tolk over volwassen onderwerpen.**
- 7. Organiseer een ontmoetingsplaats voor ouders waar ze ook praktische adviezen kunnen krijgen.**
- 8. Versterk het gevoel van autonomie van ouders door hen te helpen bij het inrichten van een zinvolle dagbesteding.**
- 9. Organiseer contacten tussen de ouders.**
- 10. Breid activiteiten uit voor ouders en jonge kinderen .**

Ouders zijn eerstverantwoordelijk en worden ook op die wijze benaderd en behandeld.

Op de meeste locaties is een gemeenschappelijke ruimte beschikbaar. Alle locaties beschikken over een informatiebalie waar bewoners dagelijks terecht kunnen voor praktische vragen of adviezen. COA-medewerkers geven voorlichting aan ouders.

In het kader van de eigen verantwoordelijkheid van bewoners worden ouders gestimuleerd (bijvoorbeeld middels gestructureerde gesprekken) een zinvolle invulling te geven aan hun dag. Dit aspect, het motiveren en stimuleren van bewoners op het azc, krijgt extra aandacht doordat COA medewerkers sinds 1 januari jl. ook 's avonds op de locatie aanwezig zijn. Het COA beschikt op bijna alle locaties over de mogelijkheden van een speelzaal, waarin kinderen onder begeleiding van o.a. ouders en andere vrijwilligers, tijdelijk kunnen verblijven.

Daarnaast beschikt elke locatie over een budget waarmee ouders goedkoper kunnen deelnemen aan bijvoorbeeld sportverenigingen.

Activiteiten, inclusief het uitbreiden daarvan, vormen een integraal onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'. Tevens worden lokale organisaties (lokaal netwerk) opgeroepen hier meer werk van te maken. De middelen die hiervoor van Rijkswege beschikbaar zijn, zijn uiterst beperkt en zullen dat ook blijven in het licht van de huidige financiële situatie.

Het COA biedt gezinnen zoveel mogelijk een zelfstandige woonruimte aan. In de ontwerpen van de duurzame locaties (o.a. Dronten en Luttelgeest) zijn de zelfstandige woonruimtes nog meer geschikt gemaakt voor gezinnen.

Leidend is het belang van een korte procedure en snelle duidelijkheid. Dit is ook in het belang van ouders en kinderen. Het aanbieden van activiteiten die behoren tot inburgeringsprogramma's, zoals het aanbieden van Nederlandse les vind ik, voor asielzoekers met een negatieve beschikking, niet

wenselijk. Het COA is gestart om bestaand beleid ten aanzien van het inschakelen van kinderen als tolk aan te scherpen. ’

16. Beoordeel wat gezinnen nodig hebben.

1. Inventariseer kort na binnenkomst in Nederland wat de (ondersteunings)behoeften zijn van een gezin.

2. Verwijs de kinderen zo spoedig mogelijk na aankomst in Nederland naar de jeugdgezondheidszorg voor een eerste medische en psychosociale controle.

3. Vraag ouders regelmatig wat ze nodig hebben om goed te kunnen opvoeden.

Elke bewoner (ouder) krijgt na binnenkomst standaard een intakegesprek waarin wordt ingegaan op het verblijf in Nederland en het azc. Ouders hebben hierin bijvoorbeeld de mogelijkheid om in gesprek te gaan over medische problemen; indien medewerkers zelf signaleren dat er mogelijk iets “aan de hand is” zullen zij een gesprek aangaan met de ouders.

Op de locatie zijn medische voorzieningen aanwezig; indien nodig kunnen kinderen worden doorverwezen naar bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg. Een standaard verwijzing voor kinderen van asielzoekers naar medische en psycho-sociale zorg zou de benadering van deze kinderen op een onwenselijke manier medicaliseren.

17. Organiseer ‘opvoedingsondersteuning’ voor alle ouders in een azc.

1. Breng Centra voor Jeugd en Gezin – mobiele teams met pedagogisch adviseurs – naar azc’s en waarborg de jeugdzorg.

2. Ondersteun ouders vanaf de aankomst in een azc in hun rol als ouder en opvoeder door te inventariseren wat ouders nodig hebben om die taak te kunnen uitoefenen.

3. Creëer een apart aanbod voor vaders.

4. Maak gebruik van zelforganiserende, laagdrempelige groepsvorming, waarbij sleutelfiguren worden betrokken. Organiseer lotgenotencontacten en werk met zelforganisaties.

5. Ondersteun ouders in hun opvoedcompetenties. Maak gebruik van de ervaringen met de aanpak van kindermishandeling en reeds ontwikkelde methoden voor opvoedingsondersteuning. Sluit aan bij opvoedcompetenties, achtergrond en ervaringen van ouders.

6. Geef voorlichting over de rol van ouders en over opvoeding zonder lichamelijk geweld. Onderstreep het belang van structuur en goede nachtrust.

7. Geef voorlichting over de bijzondere situatie waarin gezinnen zich bevinden en waar ze hulp kunnen vragen als er problemen met opvoeden zijn.

8. Organiseer opvoedingsondersteuning, hulp en zorg voor nieuwe gezinnen in het azc en begeleid ze naar zelfstandigheid en gebruik van reguliere voorzieningen in omgeving mits op redelijke afstand.

9. Train COA-personeel in het omgaan met kinderen en ouders, het herkennen van opvoedingsproblemen en het kunnen doorverwijzen en begeleiden.

10. Stel een mentor aan (zie aanbeveling 63).

11. Verbeter de signalering, verwijzing en begeleiding bij ernstige problematiek naar jeugdhulpverlening, jeugdgezondheidszorg of jeugdbescherming.

Indien nodig kan doorverwijzing plaatsvinden naar onder andere Centra voor Jeugd en Gezin.

Hierover kan met ouders het gesprek worden aangegaan. Zoals uit de reactie op aanbevelingen 15 en 16 blijkt worden diverse activiteiten georganiseerd, desgewenst ook voor vaders.

De COA medewerker is getraind in het herkennen van opvoedingsproblemen en het waar nodig doorverwijzen en begeleiden. Elke bewoner (gezin) heeft een eigen aanspreekpunt.

In het project ‘RAAK’ (Crailo) wordt er nu praktisch geoefend met betrekking tot de meldcode kindermishandeling. Hierin staan aspecten als signalering en doorverwijzing centraal.

18. Organiseer opvoedingsondersteuning op maat voor gezinnen waarvoor dat nodig is.

1. Geef alleenstaande ouders maatschappelijke en psychologische begeleiding en preventieve ondersteuning bij de opvoeding.

2. Bied extra hulp aan ouders en kinderen die ernstig in de knel zitten.

Zie antwoord op aanbeveling 17.

19. Versterk de psychosociale weerbaarheid van kinderen.

1. Verzorg een landelijk aanbod aan weerbaarheidstraining voor alle kinderen van verschillende leeftijden in asielzoekerscentra.

2. Sluit aan bij aspecten die kinderen belangrijk vinden.

Ad 1. Het COA is op een aantal locaties gestart met weerbaarheidstrainingen voor kinderen; er wordt onderzocht wat de financiële mogelijkheden zijn om dit in 2011 uit te breiden.

Ad 2. Dit is een integraal onderdeel en doel van het project 'Kind in de Opvang'.

Verbeter de huisvesting

20. Onderzoek de mogelijkheid om asielzoekersgezinnen zo snel mogelijk te plaatsen in normale woningen, in de samenleving met begeleiding. Ga uit van het belang van het kind.

Zoals eerder gemeld geldt dat voor een asielzoeker snel duidelijkheid moet worden gegeven of zijn toekomstperspectief in Nederland ligt of elders. Huisvesting in "normale" woningen vindt alleen plaats nadat een verblijfsvergunning is verstrekt. Huisvesting vindt zo snel mogelijk na de vergunningverlening plaats. Daarbij is het COA afhankelijk van het aanbod van gemeenten.

Uiteraard staat het een vergunninghouder ook vrij om zelf woonruimte te zoeken.

Ik acht het onwenselijk om vreemdelingen voor wie geldt dat zij (mogelijk) niet in Nederland mogen blijven op te nemen in de Nederlandse samenleving. Daarmee kan valse hoop worden gecreëerd op verblijf in Nederland, terwijl het perspectief terugkeer is.

21. Investeer in voldoende woonruimte en privacy voor kinderen en ouders.

1. Richt de omgeving en omstandigheden in op gunstige ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen.

2. Vergroot de privacy van gezinnen en zorg voor voldoende leefruimte, afzonderlijke ruimtes in de woning, een eigen slaapkamer voor kinderen vanaf de basisschool, sanitair en kookgelegenheid per gezin en laat geen woningen delen met niet-gezinsleden.

Het COA houdt zoveel mogelijk rekening met samenstelling van gezinnen. Zie ook de reactie op aanbeveling 15, ad 3 omtrent de ontwikkelingen in de duurzame locaties.

22. Zorg voor kwalitatief goede woonruimtes.

1. Bied 'gezinnen met kinderen' woningen aan die geschikt zijn voor permanente bewoning.

2. Geef gezinnen voldoende ruimte (zie hiervoor).

3. Zorg voor gezonde, geïsoleerde en kindveilige woningen (zie aanbevelingen veiligheid).

4. Geef gezinnen een grotere mate van vrijheid in het inrichten en aankleden van hun woonruimte.

Zie de reactie op de vorige aanbeveling.

Ad 3. Binnen het project 'Kind in de Opvang' is er extra aandacht voor en controle op veiligheid en veiligheidsbeleving.

Ad 4. Elke bewoner (gezin) krijgt een standaard inrichting aangeboden; daarnaast bestaat de mogelijkheid dat gezinnen in goed overleg ook op eigen kosten kleine aanpassingen aanbrengen in hun eigen woonruimte.

23. Richt azc's zo in dat er een gezonde en veilige verhouding is tussen gezinnen en alleenstaanden.

1. Verdeel azc's in secties: jonge gezinnen, ouderen, alleenstaanden, zodat kinderen geen hinder ondervinden van andere bewoners.

2. Biedt kleinschalige opvang.

Zoals eerder aangegeven (zie de reactie op de aanbevelingen 15, 20 en 21) biedt het COA gezinnen zoveel mogelijk een zelfstandige kamer/woonunit aan. Het COA houdt bij de plaatsing zoveel mogelijk rekening met de samenstelling van gezinnen. Huisvesting in gemeenten vindt plaats nadat een verblijfsvergunning is verstrekt.

24. Plaats gezinnen met kinderen in azc's in de nabijheid van een dorps- of stadskern, met essentiële voorzieningen zoals scholen en winkels.

Bij het verwerven van opvangcentra wordt getoetst aan de aanwezigheid van essentiële voorzieningen, zoals de nabijheid van scholen en winkels.

25 Organiseer voor ieder azc goed (openbaar) vervoer.

Bij het verwerven van locaties is beschikbaarheid van openbaar vervoer één van de criteria. Er wordt actief gezocht naar een goede aansluiting met het openbaar vervoer en aanwezigheid van winkels en openbare voorzieningen. Daarnaast is het COA in samenwerking met o.a. ANWB en Unicef gestart met de 2e pilot fietsenplan. Zie ook de reactie op aanbevelingen 26.

26 Geef ieder kind en ouder in een azc een fiets (en fietsles).

In de 1^e pilot Fietsenplan (2010) is er op 4 locaties door middel van een landelijke inzameling getracht tweedehands fietsen in te zamelen voor kinderen in de opvang. In de 2e pilot (1 april – 31 december 2011) wordt dit lokaal georganiseerd. Hierin wordt actief met o.a. ANWB en Unicef samengewerkt.

27. Plaats gezinnen met kinderen in één keer goed in een azc dat in de omgeving voldoende mogelijkheden biedt voor onderwijs en ontwikkeling.

- 1. Plaats gezinnen nooit in een azc dat binnenkort gaan sluiten.**
- 2. Kies voor regionale opvang, en zorg dat gezinnen met een status een woning in de regio krijgen.**
- 3. Voorkom verhuizingen (zie aanbevelingen continuïteit).**
- 4. Organiseer voldoende buffercapaciteit.**

Ad 1. Hier bestaan - conform deze aanbeveling - reeds afspraken over.

Ad 2. Het COA tracht daar waar mogelijk tegemoet te komen aan wensen van bewoners (die overigens erg vaak juist niet regionaal gehuisvest willen worden), maar hierin is de gemeente verantwoordelijk.

Ad 3. Zie de reactie op aanbeveling 9.

Ad 4. Met inachtneming van bovenstaande, en de inwerkingtreding van de nieuwe asielprocedure waardoor asielzoekers in beginsel na opvang in de Procesopvanglocatie (POL) niet meer verhuizen, zie ik hiertoe geen aanleiding.

Faciliteer recreatie, spel en vrijetijdsbesteding

28. Organiseer voldoende activiteiten in het azc voor kinderen van verschillende leeftijdsgroepen buiten schooltijd.

- 1. Organiseer activiteiten in ieder azc waar kinderen wonen.**
- 2. Bied de activiteiten structureel, op vaste tijden aan.**
- 3. Organiseer activiteiten meer dan eens per week, en biedt extra activiteiten aan in vakanties.**
- 4. Organiseer naschoolse opvang van basisschoolleerlingen met professionele begeleiding.**
- 5. Bied activiteiten aan voor verschillende leeftijdsgroepen (0 tot 4 jaar, 4 tot 12 jaar, 12 tot 18 jaar).**
- 6. Bied verschillende soorten activiteiten aan voor kinderen.**
- 7. Vraag kinderen zelf wat ze leuk vinden en betrek ze bij het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten.**
- 8. Betrek oudere kinderen en ouders bij het organiseren van en helpen bij activiteiten voor jongere kinderen.**
- 9. Organiseer ook activiteiten waarbij het samenwerken tussen ouders en kinderen centraal staat.**
- 10. Sluit zoveel mogelijk aan bij activiteiten buiten het azc.**
- 11. Haal zonodig trainers en leraren naar het azc, als dat te afgelegen ligt om aan activiteiten buiten het azc mee te doen.**
- 12. Train personeel in het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten en het betrekken van bewoners daarbij (zie aanbevelingen participatie).**
- 13. Schakel 'Stichting de Vrolijkheid' in voor het organiseren van verantwoorde (re)creatieve activiteiten.**

Het faciliteren van recreatie, spel en vrije tijdsbesteding vindt al plaats in diverse opvanglocaties. Intensivering hiervan is onderdeel van het project "Kind in de Opvang". De activiteiten worden zoveel mogelijk structureel, voor diverse leeftijdsgroepen en op vaste tijden aangeboden. Teneinde meer financiële middelen te verkrijgen voor het aanbieden van activiteiten worden, als onderdeel van het project, lokale fondsen geworven en worden zo mogelijk externe trainers of leraren als

vrijwilligers ingeschakeld. Ook worden kinderen en ouders betrokken bij het organiseren van de activiteiten. Ouders worden gestimuleerd om als vrijwilliger deel te nemen. Het trainen van COA-personeel in het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten is onderdeel van de deskundigheidsbevordering van COA-medewerkers op locatie. De Stichting de Vrolijkheid voert al activiteiten uit op een dertigtal locaties. Er wordt met de Vrolijkheid en met lokale aanbieders actief samengewerkt binnen het project 'Kind in de Opvang'. Het COA betreft overigens ook andere organisaties waar het gaat om activiteiten, zoals Vluchtelingenwerk Nederland.

29. Zorg voor voldoende faciliteiten in het azc voor recreatie, spel en vrije tijd.

- 1. Investeer in grotere woonruimte en privacy voor kinderen en ouders (zie aanbevelingen wonen).**
- 2. Bied ouders voldoende financiën waarmee kinderen aan sport- of andere activiteiten buiten het azc kunnen deelnemen (zie aanbevelingen financiën).**
- 3. Zorg voor goed vervoer als het azc afgelegen ligt (zie aanbevelingen wonen).**
- 4. Geef ieder kind en iedere ouder in een azc een fiets en fietsles (zie aanbevelingen wonen).**
- 5. Zorg voor goed onderhouden speeltoestellen in het azc.**
- 6. Geef ieder kind vanaf groep 6 basisschool de beschikking over een computer met internet (zie aanbevelingen onderwijs).**
- 7. Breid de mogelijkheden en ruimte voor buitenspelen uit.**
- 8. Investeer in een aparte recreatieruimte voor kinderen om binnen te spelen, die geopend is op tijden dat kinderen vrij zijn van school.**
- 9. Betrek ouders bij het opzetten van bijvoorbeeld een speel-o-theek, bibliotheek en kledingverkoop in het azc.**
- 10. Betrek architecten en kunstenaars bij de inrichting van de openbare ruimte en speelruimte in het azc en laat kinderen participeren.**
- 11. Stimuleer ouders bij het organiseren van zwemles voor hun kinderen.**

Het COA houdt bij de huisvesting zoveel mogelijk rekening met de samenstelling van gezinnen, hieraan wordt extra aandacht besteed in de structurele opvangcentra. Het COA besteedt aandacht aan lokale fondsenwerving, bijvoorbeeld door gemeenten te motiveren goedkope sportvoorzieningen ter beschikking te stellen aan azc's. Speeltoestellen zijn reeds aanwezig bij de opvanglocaties. De mogelijkheden voor buitenspelen worden vergroot als onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'.

De realisatie van een activiteitenruimte is onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'. Kinderen worden betrokken bij de inrichting van de openbare ruimte (is een essentieel onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'). Daar waar mogelijk en nodig worden externen hierin ook betrokken. Uitgangspunt is een vrijwillige bijdrage van de externen; Het stimuleren van ouders bij het organiseren van zwemles is onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'.

30. Geef kinderen meer gelegenheid om zelf activiteiten te ondernemen in en buiten het azc.

- 1 Breid de mogelijkheden voor kinderen uit om zelf in hun omgeving activiteiten te ondernemen.**
- 2 Wijs kinderen en ouders op mogelijkheden van financiering van lidmaatschap van sportclubs, sportkleding en materialen en help hen zo nodig.**
- 3 Stel een mentor aan (zie aanbeveling 63).**

Ad 1 en Ad 2. Dit is onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'.
Ad 3. Elk gezin heeft een eigen aanspreekpunt.

31. Vergroot de mogelijkheden voor sociaal contact.

- 1. Organiseer regelmatig activiteiten om de contacten tussen nieuwe kinderen en kinderen die al langer in het azc wonen op gang te brengen.**
- 2. Integreer zoveel mogelijk activiteiten met mogelijkheden buiten het azc.**
- 3. Organiseer uitwisselingsactiviteiten met (basis)scholen in de omgeving.**
- 4. Betrek bewoners uit de omgeving van het azc bij de kinderen in het azc.**
- 5. Geef ieder kind vanaf groep zes basisschool de beschikking over een computer met internet (zie aanbevelingen onderwijs).**
- 6. Ontwerp een website 'Kind in azc' (zie aanbevelingen informatievoorziening).**

Er worden reeds diverse activiteiten voor kinderen georganiseerd op de verschillende locaties. Er wordt overal samengewerkt met de (basis)scho(o)l(en). Het uitbouwen van dit netwerk is onderdeel van het project 'Kind in de Opvang', evenals uitbreiding van contacten met bewoners uit de omgeving.

COA stemt de openingstijden van de computerruimtes zoveel mogelijk af op de schooltijden. Het ontwerpen van een website "Kind in azc" is onderwerp van overleg met de werkgroep kind in het azc van 15 februari 2011 (EVF-financiering).

32. Informeer kinderen en ouders goed over de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding en begeleid ze zondig bij de start daarvan.

- 1. Ontwerp een website 'Kind in azc' waarop ze de mogelijkheden kunnen vinden (zie aanbevelingen informatievoorziening).**
- 2. Informeer ouders uitvoerig over het belang van activiteiten, (buiten)spelen, sport en sociale contacten voor een gezonde ontwikkeling van hun kind.**
- 3. Begeleid ouders en kinderen zondig.**

Alle onderdelen van deze aanbeveling zijn al opgenomen in het project "Kind in de Opvang". Daarnaast is begeleiden van ouders en kinderen standaard onderdeel van het takkenpakket van de COA medewerker op locatie.

Verbeter het onderwijs

Algemeen:

Op het gebied van onderwijs heeft het COA een faciliterende rol; de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderwijs ligt bij de gemeenten en onderwijsinstellingen. Op alle locaties wordt samengewerkt met deze partners. In de samenwerking tussen de azc's en de instellingen hebben de onderwerpen uit deze aanbeveling de aandacht. Het COA onderhoudt tevens intensief contact met de 'Landelijke onderwijswerkgroep voor asielzoekers en nieuwkomers' (LOWAN).

33. Verbeter de continuïteit in het onderwijs aan asielzoekerskinderen.

- 1 Handhaaf de Leerplichtwet.**
- 2 Voorkom verhuizingen, organiseer onvermijdelijke verhuizingen alleen tussen twee schooljaren (zie aanbevelingen continuïteit).**
- 3 Organiseer passend onderwijs en het vervoer naar school al voor een eventuele verhuizing.**
- 4 Geef kinderen in azc's een vast landelijk leerling-nummer als basis voor een leerlingvolgsysteem.**
- 5 Besteed in geval van een onvermijdelijke verhuizing aandacht aan het afscheid nemen in de klas en op school.**

Ad 1. Handhaving van de Leerplichtwet vindt al plaats.

Ad 2. Hierop wordt ingegaan in mijn reactie op de aanbevelingen 9 en 10.

Ad 3. De gemeente is verantwoordelijk voor passend onderwijs; het COA organiseert daar waar nodig vervoer.

Ad 4. Als een kind (bijvoorbeeld van een asielzoeker) geen burgerservicenummer heeft, dan wordt bij de bekostigingsaanvraag door de school aan het kind een tijdelijk 'onderwijsnummer' toegewezen. Op deze wijze kan een school ook voor kinderen zonder burgerservicenummer gewoon bekostiging aanvragen en komt het onderwijs aan deze kinderen niet in gevaar.

Ad 5. Hiervoor wordt reeds zorg gedragen.

34. Beoordeel voor ieder kind of het in zijn belang is om naar een azc-school te gaan of naar een reguliere school. Doe dat samen met ouders.

- 1. Geef ouders duidelijk aan dat ze een vrije schoolkeuze hebben en ondersteun ze.**
- 2. Beoordeel aan het eind van een schooljaar van ieder kind - op een azc-school - of hij/zij kan worden overgeplaatst naar een reguliere school.**
- 3. Organiseer voor kinderen in het vervolgonderwijs zoveel mogelijk dat zij regulier onderwijs volgen.**
- 4. Zorg voor adequaat vervoer van en naar school en voor een fiets (zie aanbevelingen wonen).**

Ad 1. Met gemeenten worden afspraken gemaakt over school en scholing. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de gemeente. Het COA informeert ouders desgewenst.

Ad 2 en 3. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor de scholen.

Ad 4. Zie mijn reactie op de aanbevelingen 25 en 26.

35. Organiseer een betere begeleiding vanuit scholen.

- 1. Licht schoolleiding en docenten voor en organiseer periodieke bezoeken van docenten aan het azc.**
- 2. Geef als school intensieve en gerichte voorlichting aan kinderen en ouders in azc's.**
- 3. Organiseer vanuit school huiswerkbegeleiding in het azc, bijvoorbeeld door PABO studenten.**
- 4. Organiseer regelmatig contact tussen school, het COA en instellingen voor jeugdgezondheidszorg om een goede begeleiding van de schoolgaande kinderen te waarborgen.**

Ad 1. De samenwerking tussen school en het azc is er al; in het project 'Kind in de Opvang' wordt deze geïntensiveerd, zodat bijvoorbeeld signalen van de school dat er iets aan de hand lijkt te zijn met een kind, nog eerder worden doorgegeven;

Ad 2. Dit is een verantwoordelijkheid voor de school. Het COA stimuleert dit waar mogelijk.

Ad 3. Het project 'Kind in de Opvang' start dit jaar met een huiswerkruimte en begeleiding. Afhankelijk van de ervaringen en mogelijkheden kan de begeleiding door vrijwilligers geïntensiveerd worden.

Ad 4. Iedere locatie kent een multidisciplinair overleg waar betrokken partijen, waaronder scholen, in wisselende samenstelling, aan kunnen deelnemen.

36. Geef leerlingen vanaf groep zes basisschool voldoende toegang tot internet op een computer of laptop.

Dit vormt onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'. Uitgangspunt is dat de openingstijden van de reeds bestaande computerruimtes worden aangepast, waarbij rekening wordt gehouden met de schooltijden.

37. Zorg voor een goede huiswerkruimte voor schoolgaande kinderen.

Ook dit vormt onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'.

38. Betrek ouders meer bij het onderwijs aan hun kinderen.

- 1. Informeer ouders van schoolgaande asielzoekerskinderen beter over het Nederlandse schoolstelsel.**
- 2. Benader ouders actief voor ouderavonden en stimuleer ze deel te nemen aan vrijwilligersactiviteiten op school.**

Ad 1. Voorlichting over het Nederlandse schoolstelsel is onderdeel van onder andere het intakegesprek met de ouders;

Ad 2. Het benaderen van ouders voor bijvoorbeeld ouderavonden vindt reeds plaats.

39. Verbeter de kwaliteit van het onderwijs aan asielzoekerskinderen.

- 1. Begin meteen met les in de Nederlandse taal op de azc-school.**
- 2. Pas het onderwijsniveau steeds zoveel mogelijk aan, aan het niveau en de behoeften van individuele kinderen.**
- 3. Stimuleer kinderen zoveel mogelijk en ondersteun ze daarbij.**
- 4. Bied kinderen, die binnen afzienbare termijn moeten terugkeren naar het land van herkomst, gerichte, korte en praktijkgerichte opleidingen aan die bruikbaar zijn in het land van herkomst.**
- 5. Maak gebruik van de specifieke kennis over onderwijs aan asielzoekerskinderen, zoals aanwezig bij de Landelijke Onderwijs Werkgroep voor Asielzoekers en Nieuwkomers (LOWAN).**

Ad 1 tot en met 5: De inhoud van het onderwijs is een verantwoordelijkheid van het onderwijs zelf. Het COA neemt deel in het LOWAN om beleid met betrekking tot onderwijs af te stemmen met de verantwoordelijke organisaties. In de werkgroep "Kind in het azc" kunnen eventuele nadere bespreekpunten worden meegegeven aan de vertegenwoordiger van BZK.

40. Informeer alle betrokkenen over de regelingen rond 'onderwijs aan asielzoekerskinderen'.

Dit gebeurt voortdurend.

41. Pas de onderwijsregels daar waar nodig aan op de situatie van asielzoekerskinderen.

- 1. Betrach bijvoorbeeld soepelheid rond doublures met kinderen die buiten hun schuld vaak moeten verhuizen.**
- 2. Bied onderwijsvervolg mogelijkheden voor jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar.**

Ad 1. Dit vormt altijd onderwerp van gesprek tussen school en azc.

Ad 2. Jongeren mogen voor hun 18^e jaar gestarte opleidingen afronden, zolang dat niet aan hun terugkeer in de weg staat.

Neem verantwoordelijkheid voor de gezondheid

42. Verbeter de preventie van gezondheidsproblemen.

- 1. Leg de nadruk op beschermende en ondersteunende factoren en sluit aan bij de eigen vaardigheden van kinderen om met problemen om te gaan.**
- 2. Verbeter de leefomstandigheden van gezinnen (zie aanbevelingen wonen).**
- 3. Stem preventie af op het langdurige en onzekere verblijf van asielzoekers in azc's.**

Op de azc's wordt nu al voorlichting gegeven over onder meer gezondheidszorg. Het geven van voorlichting 'op maat', dus afgestemd op de leeftijd en het bevattingvermogen van het kind, is een van de resultaten in het kader van het project 'Kind in de Opvang'. Onderdeel van het project 'Kind in de Opvang' is voorts het ontwikkelen van een richtlijn die voorschrijft bij welke onderwerpen kinderen niet als tolk mogen worden ingezet. Ook wordt de voorlichting op het gebied van gezondheid (zowel aan ouders als aan kinderen) specifiek op de doelgroep toegespitst, en worden de medewerkers in de centra gestimuleerd meer oog te hebben voor de positie van kinderen.

43. Verbeter de signalering, toegang en doorverwijzing.

- 1. Geef adequate voorlichting aan kinderen en ouders over de Nederlandse gezondheidszorg voor asielzoekers.**
- 2. Vergroot de mogelijkheden voor het inschakelen van tolken.**
- 3. Vergoed (telefoon)kosten die kinderen en ouders maken voor gezondheidsvragen.**
- 4. Vraag regelmatig aan asielzoekers zelf welke behoefte aan zorg zij hebben. Doe dat op individueel- en op groepsniveau.**
- 5. Neem kinderen serieus in vragen rond hun gezondheid.**
- 6. Zorg voor regelmatige aanwezigheid op het azc-terrein van huisarts en medische ondersteuners.**
- 7. Werk samen in de signalering.**
- 8. Maak gebruik van de specifieke kennis over de gezondheidszorg voor asielzoekerskinderen, zoals aanwezig bij de Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA, voorheen MOA).**
- 9. Baken verantwoordelijkheden tussen verschillende hulpverleners en instanties duidelijk af en neem verantwoordelijkheid voor taken.**
- 10 Volg asielzoekerskinderen intensiever.**
- 11 Zorg voor een goed geautomatiseerd registratiesysteem om inzicht te krijgen in aard en frequentie van gezondheidsproblemen in azc's.**

Ad 1. Voorlichting vindt in de praktijk al plaats. Voorlichting aan kinderen wordt in het kader van het project 'Kind in de Opvang' meer op maat ontwikkeld.

Ad 2. In het kader van gezondheidszorg kan een tolk worden ingeschakeld, gefinancierd door de verzekeraar. Het kan uiteraard voorkomen dat op een bepaald moment de juiste tolk niet onmiddellijk beschikbaar is.

Ad 3. Er kan reeds kosteloos getelefoneerd worden wanneer het vragen betreffende gezondheid betreft.

Ad 4. In eerste instantie is de bewoner zelf verantwoordelijk en moet hij zelf aangeven welke zorg hij/zij wenst; indien de COA-medewerker signaleert dat er iets aan de hand is zal hij de asielzoeker vragen of hij hulp nodig heeft bij de begeleiding naar de zorg.

Ad 5. De zorgvraag van kinderen wordt uiteraard serieus genomen; binnen het project 'Kind in de Opvang' heeft het aspect "specifieke aandacht voor kinderen" een centrale rol.

Ad 6 t/m ad 10. Het in deze aanbevelingen gevraagde is reeds praktijk.

Ad 10. Binnen het project 'Kind in de Opvang' wordt de aandacht voor kinderen specifiek en

intensiever; hiertoe wordt op termijn borging aangebracht door hier resultaatafspraken binnen bestaande processen in te maken.

Ad 11. Medische informatie van bewoners in de centrale opvang wordt geregistreerd in het Huisartsen Informatie Systeem (HIS).

44. Breid de gezondheidszorg voor asielzoekerskinderen uit.

1 Breid de capaciteit van de gezondheidszorg uit.

2 Leid medewerkers, in de sector gezondheidszorg en welzijn, op in de problematiek van en hulp aan asielzoekerskinderen.

3 Verbeter de continuïteit in zorg aan (verhuizende) asielzoekerskinderen.

4 Vergroot de mogelijkheden voor casuïstiekbespreking in overleg tussen betrokken instanties.

Aan de verschillende onderdelen van deze aanbeveling wordt al voldaan. Asielzoekers hebben, behoudens een enkele uitzondering, toegang tot dezelfde zorg als iemand met de Nederlandse nationaliteit; voorts is bijvoorbeeld bij de Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA) specifieke kennis aanwezig over de gezondheidszorg voor asielzoekers. Ik ben er op tegen om de zorg voor asielzoekers verder uit te breiden en daar verder in te gaan dan in de zorg voor mensen met de Nederlandse nationaliteit, dat zou het maatschappelijk draagvlak voor de asielprocedure aantasten. Natuurlijk is er wel aandacht voor de specifieke problematiek die werken met asielzoekers met zich meebrengt. Er zijn medewerkers in de gezondheids- en welzijnszorg speciaal opgeleid om om te gaan met de (problematiek van) asielzoekers. In de zorg aan asielzoekerskinderen is al sprake van continuïteit en er is ook al sprake van voldoende mogelijkheden voor betrokken instanties om casuïstiek te bespreken.

45. Bied op het kind toegespitste hulp aan.

1 Kies voor leeftijdsadequate hulp die rekening houdt met de achtergrond van asielzoekerskinderen.

2 Erken dat onder asielzoekerskinderen mogelijk slachtoffers zijn van mishandeling, uitbuiting, gewapende conflicten of andere geweldervaringen.

3 Sluit aan bij de interesses van het kind.

4 Beoordeel bij ieder kind of groepstherapie of individuele hulp gewenst is.

5 Organiseer een sociaal en een professioneel netwerk ter ondersteuning van het kind.

Voor alle onder deze aanbeveling genoemde punten geldt: Er is een goede aansluiting op de reguliere zorg. Binnen het project 'Kind in de Opvang' wordt de specifieke aandacht voor kinderen verder uitgebouwd en geborgd, waarbij ook bezien wordt in hoeverre het nodig is de aansluiting bij sociale- en professionele netwerken te verbeteren.

46. Verbeter de voorlichting aan kinderen en ouders over onderwerpen die invloed hebben op hun gezondheid.

1 Informeer over weerbaarheid en communicatieve en interactieve vaardigheden.

2 Informeer over seksualiteit en (seksuele) uitbuiting.

3 Informeer over gezonde voeding en hygiëne.

4 Informeer over de gevaren van alcohol en drugs.

Hetgeen genoemd wordt bij de aanbevelingen 1 tot en met 4 is over het algemeen al praktijk en wordt zonnodig uitgebouwd in het project 'Kind in de Opvang'.

Vergroot de veiligheid

47. Train medewerkers in het herkennen van signalen van en risicofactoren voor asielzoekers.

Het herkennen van signalen en risicofactoren is al onderdeel van de deskundigheidsbevordering van COA medewerkers op locatie. Bedrijfs hulpverlening is voor 100% geïmplementeerd op alle locaties. Voor wat betreft de signalering: zie ook mijn reactie bij aanbeveling 17, ad 11.

48. Implementeer een meldcode kindermishandeling en op termijn een meldplicht.

Het COA beschikt reeds over een protocol huiselijk geweld. Ik zal in overleg met het COA bezien in hoeverre dit protocol kan worden uitgebreid, bijvoorbeeld met een meldcode (zie ook de reactie op aanbeveling 17 ad 11).

49. Geef voorlichting aan kinderen en ouders over veiligheidsaspecten.

Veiligheid, leefbaarheid en beheersbaarheid vormen de peilers onder het COA beleid. Ook binnen het project 'Kind in de Opvang' neemt veiligheid en belangrijke plaats in. Dit betreft bijvoorbeeld veiligheid op het terrein, veiligheid op de route azc –school en veiligheidsbeleving.

50. Verbeter de leefomstandigheden van gezinnen en maak woonruimtes en azc's kindveilig (zie aanbevelingen wonen).

1 Richt azc's zo in dat er een gezonde en veilige verhouding is tussen gezinnen en alleenstaanden (zie aanbevelingen wonen).

2 Voorzie woningen voor gezinnen met jonge kinderen van veiligheidsmaatregelen zoals wandcontactdoos-beschermers en beveiliging voor ramen.

3 Zorg in het azc voor zaken als beveiliging, goede verlichting en camerabewaking.

4 Pak overlast, drugsgebruik, intimiderend en crimineel gedrag in het azc aan.

Ad 1. Zoals aangegeven in mijn reactie op aanbeveling 21 ad 2 zijn azc's al zo ingericht dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de privacy van gezinnen.

Ad 2. In het project 'Kind in de Opvang' worden aspecten inzake veiligheid onder de loep genomen en waar nodig aangescherpt. Hierbij wordt aandacht besteed aan de fysieke veiligheid (raambeveiliging, brandveiligheid, verlichting e.d.), risico's rondom open (zwem)water, verkeersveiligheid en veiligheidsbeleving. Kinderen worden daarover voorgelicht op een manier die past bij hun leeftijd en ontwikkeling.

Ad 3. De hier genoemde onderdelen vormen reeds bestaand beleid. Daarnaast geldt hetgeen onder ad 2 is genoemd.

Ad 4. Dit is reeds bestaand beleid.

51. Informeer ouders en kinderen over de aard en duur van de opvang.

De voorlichting aan bewoners bevat ook informatie over het leven in een azc; deze informatie wordt waar mogelijk steeds verbeterd en geactualiseerd.

Alle bewoners worden geïnformeerd over aard en duur van de opvang; voorlichting aan kinderen wordt in het kader van het project 'Kind in de Opvang' geïntensiveerd en specifiek gemaakt.

52. Geef kinderen cursussen 'weerbaarheid en zelfverdediging'.

Zie hiervoor het gestelde onder aanbeveling 19 ad 1.

Verbeter de asielprocedure

53 Laat kinderen zoveel mogelijk en in overeenstemming met hun leeftijd participeren in het vreemdelingenrecht.

1. Specificeer hoe het belang van het kind in de verblijfsprocedure wordt meegewogen.

2. Geef gewicht aan de visie van het kind.

3. Betrek bij de besluitvorming criteria zoals de lengte van verblijf, het integratieniveau, de mate van gehechtheid aan de Nederlandse samenleving en kennis van taal en cultuur.

4. Erken dat het recht op bijvoorbeeld huisvesting en onderwijs los staat van de status.

Ook voor deze aanbeveling geldt dat de meeste onderdelen al staande praktijk zijn. Nederland respecteert het Verdrag van de Rechten van het Kind en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Een toets aan het belang van het kind en het recht op gezinsleven zijn onderdeel van besluitvorming op een verblijfsaanvraag. De wijze waarop dit wordt geëffectueerd, verschilt per geval. Dit kan en wil ik niet in algemene specificaties vatten, omdat iedere aanvraag op zijn specifieke kenmerken moet worden beoordeeld.

In de asielprocedure wordt belang gehecht aan de visie van kinderen. Als zij oud genoeg zijn, dan worden zij afzonderlijk van hun ouders gehoord in de asielprocedure. Ik benadruk dat iedere asielzoeker gedurende de procedure recht heeft op huisvesting, en iedere minderjarige asielzoeker recht heeft op huisvesting en onderwijs.

Een asielverzoek wordt beoordeeld op basis van de situatie in het land van herkomst in relatie tot het individuele asielrelaas. Dat is het uitgangspunt van het asielbeleid en dat wil ik zo houden. Het meenemen van de lengte van het verblijf, integratieniveau, de kennis van de Nederlandse taal en cultuur en de gehechtheid aan de Nederlandse samenleving zal leiden tot het stapelen van

procedures en rekken van verblijf, omdat de vreemdeling hoop blijft houden op een verblijfsvergunning. Ik wil dat tegengaan en de asielzoeker zo snel mogelijk duidelijkheid geven.

Ad 4.

54. Bouw een kinderrechtentoets in de procedure in.

- 1. Beoordeel bij ieder kind of zijn belang of zijn recht op ontwikkeling bedreigd wordt.**
- 2. Geef opdracht tot het verrichten van een onderzoek door een gespecialiseerde instantie (bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming) in die gevallen waarin sprake lijkt van een bedreiging van de ontwikkeling van het kind.**
- 3. Ga steeds uit van de bepalingen in het Kinderrechtenverdrag.**

Ad 1. Zie mijn reactie bij aanbeveling 53.

Ad 2. Indien nodig kan - ten behoeve van een asielzoekerskind - gebruik gemaakt worden van dezelfde instanties als voor Nederlandse kinderen (Centra voor Jeugd en Gezin, Raad voor de Kinderbescherming).

Ad 3. Zie ook onder aanbeveling 53.

55. Stel een vertrouwenspersoon in voor kinderen die op de hoogte is van hun situatie en die de kinderen kan begeleiden en uitleg kan geven over de juridische procedure.

Ieder gezin beschikt over een aanspreekpunt. Meer specifiek gericht op de procedure wordt ondersteuning verleend door advocatuur en Vluchtelingenwerk. Een afzonderlijke vertrouwenspersoon vind ik dan ook niet noodzakelijk.

56. Vergroot de deskundigheid van vreemdelingenrechters, de IND en asieladvocaten. Informeer ze over de ontwikkeling van kinderen en de consequenties van hun beslissingen voor kinderen.

School ze in de eisen, die het Kinderrechtenverdrag stelt aan eenieder die met kinderen werkt en aan de overheid.

Zie mijn reactie onder aanbeveling 54 ad 3. De IND-medewerkers ontvangen informatie over de inhoud van de internationale verdragen.

Verbeter de financiële situatie

Een belangrijk deel van de autonomie voor gezinnen is gelegen in het feit dat zij zelf kunnen beschikken over hun budget, en zelf hun inkopen kunnen doen. Voorlichting hierover maakt onderdeel uit van het informatiepakket, dat aan het begin van het verblijf door een medewerker, met behulp van een tolk, wordt uitgelegd. In de latere stadia van het verblijf is er altijd de mogelijkheid om aanvullende vragen te stellen.

57. Onderzoek of gezinnen een ruimer budget nodig hebben.

Alle asielzoekers krijgen een vergoeding conform de Regeling verstrekkingen asielzoekers (Rva). Hierbij is de Wet Werk en Bijstand de richtlijn.

De voedingsnorm is afgestemd op de Nibudnorm voor voeding.

Een budget waarbij de Wet 'werk en bijstand' niet langer richtlijn is, acht ik maatschappelijk gezien niet wenselijk.

58. Geef ouders voorlichting over omgaan met geld in Nederland en bied zonodig hulp.

Er is voorlichtingsmateriaal beschikbaar. Daar waar nodig wordt er ondersteuning geboden.

59. Voorkom dat ouders geld moeten voorschieten voor belangrijke zaken als gezondheid of onderwijs.

Zie ook de reactie op aanbeveling 57. Indien ouders geld moeten voorschieten kan dit worden voorgelegd aan de COA-medewerker die in overleg de mogelijkheid voor een oplossing kan onderzoeken.

60. Vergroot de mogelijkheden voor ouders om te werken zonder verlies van hun bijdrage.

Zie ook mijn reactie op aanbeveling 57. Conform de uitgangspunten van de Wet 'werk en bijstand', alsmede de Europese richtlijn 'minimumnormen opvang', moeten asielzoekers een deel van de inkomsten uit werk of vermogen afdragen.

Vergroot de participatie

61. Organiseer de participatie van kinderen in azc's.

Participatie door kinderen is een centraal thema in het plan van aanpak (project 'Kind in de Opvang'), waar alle COA-opvanglocaties mee aan het werk zijn. Het COA is in gesprek met Stichting de Vrolijkheid, om een vorm te vinden waarin participatie, c.q. kinderraden kunnen worden gerealiseerd.

62. Train medewerkers in het azc in het (h)erkennen van, de omgang met, en sociale zorg voor de kinderen in asielzoekerscentra.

Zie mijn reactie bij aanbeveling 4.

63. Stel een mentor aan waar kinderen terecht kunnen en die rechtstreeks contact met kinderen en ouders in het azc onderhoudt. De mentor informeert, begeleidt en ondersteunt gezinnen bij bijvoorbeeld pedagogische vragen, recreatie en contacten met school. Deze mentor is vaak aanwezig, ook buiten kantooruren en goed bereikbaar.

Elke bewoner of gezin heeft een eigen aanspreekpunt.

64. Betrek kinderen bij de gang van zaken in het azc.

1 Peil regelmatig de behoeften van kinderen en ouders.

2 Investeer in informele contacten met kinderen.

3 Plaats een ideeënbus in het azc en neem ideeën en klachten serieus.

4 Vraag kinderen actief naar ideeën over het inrichten van gepaste zorg en opvang.

5 Organiseer een kindervergadering of jongerenraad.

Ad 1, 3 en 4.

Een van de doelen in het project 'Kind in de Opvang' is 'participatie van kinderen'. In januari/februari 2011 heeft een tevredenheidsonderzoek plaatsgevonden onder kinderen. Aan de locaties is door het COA de aanbeveling gedaan om een dergelijk onderzoek periodiek te doen. Het plaatsen van een ideeënbus (of andere vormen van input door kinderen) is eveneens een vervolgstap die wordt opgenomen in de beantwoording naar de locaties.

Ad 2. Dit vormt integraal onderdeel van het project 'Kind in de Opvang': het handelen van medewerkers wordt nog meer gefocust op het welzijn van het kind. Dit zal zich niet alleen vertalen in (bijvoorbeeld) het organiseren van activiteiten, maar ook in informele contacten met kinderen, het maken van een praatje, trappen van een balletje etc.

Ad 5. Dit is onderwerp van gesprek tussen de Vrolijkheid en het COA (voor kinderp participatie is EVF-subsidie aangevraagd).

65. Organiseer contacten tussen azc en wijkcentra, scholen, sport- en andere organisaties in de omgeving van het azc.

Ook dit is onderdeel van het project 'Kind in de Opvang'. Het optimaliseren van het lokale netwerk is een van de doelen van het EVF-project. Er wordt in het kader van het project onderzocht hoe de samenwerking met zorg-, sport- en andere organisaties kan worden verbeterd, in het belang van kinderen in azc's.

